

Vlaams
Parlement

ingediend op **34** (2014-2015) – Nr. 2
14 april 2015 (2014-2015)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting
uitgebracht door Jan Bertels

over het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma
2015

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jos De Meyer.

Vaste leden:

de heren Matthias Diependaele, Jan Hofkens, Jos Lantmeeters, de dames Lieve Maes, Grete Remen,
de heer Paul Van Miert;
de heer Jenne De Potter, mevrouw Katrien Schryvers, de heren Koen Van den Heuvel, Peter Van Rompuy;
de heren Willem-Frederik Schiltz, Bart Somers;
de heren Jan Bertels, John Crombez;
de heer Björn Rzoska.

Plaatsvervangers:

de heer Piet De Bruyn, mevrouw Annick De Ridder, de heren Andries Gryffroy, Peter Persyn, Axel Ronse,
Kris Van Dijck;
de heren Robrecht Bothuyne, Dirk de Kort, Ward Kennes, mevrouw Katrien Partyka;
de heren Rik Daems, Marino Keulen;
de dames Michèle Hostekint, Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

Toegevoegde leden:

mevrouw Barbara Bonte.

Documenten in het dossier:

34 (2014-2015) – Nr. 1: Ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma

INHOUD

1. Toelichting door de heer Steven Engels, Europees Semester Functionaris van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België	4
2. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed	10
3. Discussie	14
Gebruikte afkortingen	23

De Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting hield op haar vergadering van 17 maart 2015 een gedachtewisseling over het ontwerp van Vlaams Hervormingsprogramma 2015. Deze gedachtewisseling gebeurde in uitvoering van artikel 84, 1, van het Reglement van het Vlaams Parlement.

1. Toelichting door de heer Steven Engels, Europees Semester Functionaris van de Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in België.

De heer *Steven Engels* deelt mee dat zijn organisatie al jaren inspanningen levert om de betrokkenheid van alle actoren bij het Europees Semester te vergroten. Hervormingen zullen pas slagen als ze breed worden gedragen. De nationale en deelstaatparlementen zijn hierbij essentiële partners. Deze gedachtewisseling is een positief signaal van de grote betrokkenheid van Vlaanderen bij de Europese strategie.

De juridische basis van het Europees Semester is gekend en eenvoudig. Artikel 121 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EU-Verdrag) bepaalt dat lidstaten het economisch beleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang beschouwen en bereid zijn het te coördineren in het kader van de Raad. Het gaat over coördinatie en niet harmonisatie. Het Europees Semester vereist dat het beleid gecoördineerd plaatsvindt. De coördinatie moet gebeuren in de richting van een gemeenschappelijk doel, dat in de Europa 2020-strategie is vastgelegd. De lidstaten werd verzocht die doelstellingen in nationale doelstellingen vast te leggen. Ze kregen daarbij de ruimte om met de eigen sterktes en zwaktes rekening te houden. In sommige gevallen kozen de regio's, zoals in Vlaanderen, er voor de nationale normen door te vertalen naar regionale normen.

Tussen de diverse doelstellingen kunnen positieve linkjes ontstaan. Bepaalde doelstellingen kunnen echter ook op gespannen voet staan met elkaar. Zo moet de doelstelling betreffende werkgelegenheid worden behaald met respect voor de doelstelling van klimaatbeleid. Het kan ook niet dat het werkgelegenheidsbeleid zo wordt gevoerd dat het alleen op activering gericht is zodat er geen vangnet meer zou zijn tegen armoede. Omgekeerd kan het ook niet dat de strijd tegen armoede zo wordt gevoerd dat mensen ontmoedigd worden om een eigen plaats op de arbeidsmarkt te zoeken. De doelstellingen moeten met elkaar in evenwicht zijn. Die doelstellingen moeten op een duurzame manier worden bereikt. Dat betekent dat bestaande macro-economische onevenwichten niet verder mogen worden versterkt. Ze moeten op een betaalbare manier worden afgebouwd.

Het Europees Semester is een jaarlijkse coördinatiecyclus van drie geïntegreerde procedures. Het beleid, dat moet worden gecoördineerd in de richting van de EU 2020-strategie, moet in dezelfde kalender gecoördineerd worden als het macro-economische toezicht en het begrotingstoezicht.

Er zijn twee belangrijke momenten in een jaar. Het eerste is in november. De Europese Commissie tracht dan een inschatting te geven van de economische situatie van de Unie. Op basis daarvan wordt getracht de belangrijkste hervormingsprioriteiten voor de Unie te identificeren. Gelijktijdig wordt nagekeken waar potentiële macro-economische onevenwichten kunnen ontstaan, dit is het Alert Mechanism Report (AMR). De potentiële onevenwichten die verder moeten worden onderzocht, worden er bekeken. Tot slot komt er eveneens in november een eerste advies over de ontwerp-begroting van het volgende jaar.

Het tweede belangrijke moment is eind februari. Het beleidsadvies op Europees niveau wordt landenspecifiek gemaakt. Eind februari 2015 werden een aantal landenspecifieke rapporten gepubliceerd. Er wordt nagegaan hoe het met de begroting en de macro-economische onevenwichten zit en wat er nog wenselijk is aan structurele hervormingen op het nationale vlak. De antwoorden van de lidstaten

komen uiterlijk tegen 30 april in de vorm van een stabiliteitsprogramma en het nationale hervormingsprogramma binnen, om in mei en juni tot de voorstellen van aanbevelingen te leiden. Die worden finaal goedgekeurd door de Raad.

Er is een verschil tussen de rapporten die over België, Italië en Finland enerzijds en Frankrijk anderzijds, zijn opgemaakt. In dat laatste geval gaat het over een voorstel tot aanbeveling dat intussen door de Raad is aangenomen. Het gaat over de buitensporige tekortenprocedure. Voor België wordt die procedure vooralsnog niet toegepast.

Op 27 februari 2015 heeft de EC een rapport aangenomen in conformiteit met artikel 126, EU-Verdrag. De Commissie is daartoe verplicht als een lidstaat de referentiewaarde betreffende het begrotingstekort en/of openbare schuld niet respecteert. Artikel 126 is ook het artikel waarop de buitensporige tekortenprocedure is gebaseerd. De vraag die sommigen zich dan ook stelden was of België in die buitensporige tekortenprocedure was verzeild. Het antwoord luidde zowel ja als nee. Ja, door het opstellen van zo een rapport is de eerste fase geïnitieerd. Neen, omdat het ook de laatste fase is. De conclusies van de EC tijdens de opmaak van het rapport waren positief. De redenering om tot die positieve conclusie te komen, kwam er na een onderzoek van het begrotingstekort en de schuld. De voorlopige cijfers van 2014 geven aan dat er een overschrijding is van 3,2 percent. Het gaat om een minimale overschrijding. Die overschrijding wordt in het volgende jaar al rechtgezet en is uitzonderlijk aangezien ze voortvloeit uit een aantal methodologische veranderingen in het Europese Systeem van de Nationale Rekeningen. Op basis van het tekortcriterium leek het niet opportuun om een procedure op te starten.

Er werd ook naar de evolutie van de openbare schuld gekeken. Die werd voor België als problematisch bestempeld in het advies van de EC over de ontwerpbegroting van november 2014. Het schuld criterium heeft tot 2011 nooit een belangrijke rol gespeeld in de toepassing van het Stabiliteits- en Groeipact. De schuld mocht maximaal 60 percent van het bbp bedragen of moest er in een bevredigend tempo naar evolueren. Vanaf 2011 werd dit criterium geoperationaliseerd. Dat betekent dat het verschil van de schuldratio van een lidstaat met de 60 percent schuld jaarlijks met een twintigste moet verkleinen. Bij de invoering van de regel werd in een overgangperiode voorzien voor die landen, waaronder België, die op dat ogenblik in die buitensporige tekortenprocedure zaten. Voor die landen werd de vraag gesteld of de voorbereidingen om aan duurzame schuldafbouw te doen, worden getroffen. Met ander woorden, wordt het structurele tekort tijdens die transitieperiode voldoende afgebouwd opdat de schuldratio aan de vereiste snelheid zou dalen op het einde van die transitieperiode? Het schuld criterium wordt omgerekend naar een structurele saldoverbetering die moet worden aangehouden opdat die schuldratio zich voldoende steil op een neerwaarts pad zou bevinden. Er zou voor België een verbetering van 0,7 percent bbp in 2014 moeten zijn. In de realiteit was er echter een verslechtering. Louter afgaand op de cijfers is voor het tweede criterium de vereiste inspanning niet geleverd. Het is echter nooit de bedoeling geweest van het Stabiliteits- en Groeipact om procedures op een mechanistische wijze toe te passen. De EC dient volgens het verdrag bij de beoordeling telkens rekening te houden met alle relevante criteria. In het rapport zijn er drie criteria opgenomen. Er wordt naar de progressie in het licht van de middellangetermijndoelstelling gekeken. Er wordt naar de structurele hervormingen gekeken in de filosofie van de communicatie van januari 2015 en er wordt naar de economische omgeving gekeken. Bij de progressie naar de middellangetermijndoelstelling wordt vastgesteld dat België een bevredigende progressie maakt. Dat is een belangrijk criterium aangezien in de middellangetermijndoelstelling de schuldproblematiek al vervat zit. Voor België ligt in 2015 de inspanning in de lijn van de gevraagde inspanningen. De EC communiceerde in januari 2015 dat de structurele hervormingen belangrijk zijn. De structurele hervormingen en het budgettaire worden als een geïntegreerde zaak beschouwd. Belangrijke structurele hervormingen met een

positieve impact op de budgettaire positie op de lange termijn worden in rekening gebracht bij de evaluatie van de cijfers. Het rapport komt voor België tot een gunstig oordeel. Meer bepaald over de hervormingen op het vlak van pensioenen en in mindere mate over de verbetering van de concurrentiekracht. De EC blijft echter wel kritisch over het uitblijven van de fundamentele belastinghervorming waar ze al langer op aandringt. Een laatste factor die in rekening wordt genomen zijn de economische omstandigheden. Er wordt niet alleen naar de groei maar ook naar de inflatie gekeken. De groei is laag, maar de inflatie is uitzonderlijk laag. Die zeer lage inflatie beïnvloedt de schuldratio. Op 27 februari 2015 werd beslist dat een strikt mechanistische interpretatie van de regels in verband met het schuld criterium nu tot een te brutale aanpassing van het begrotingstraject zou leiden.

De beslissingen genomen op 27 februari zijn gebaseerd op voorlopige cijfers. De gevalideerde cijfers worden tegen april verwacht. Er wordt op het stabiliteitsprogramma van de lidstaten gewacht. Er gaat dan een nieuwe evaluatie volgen op basis van de lenteprognoses.

Bij de macro-economische onevenwichtenprocedure verandert er voor België ten opzichte van 2014 niets. Er werden in 2014 in de communicatie een zevental categorieën onderscheiden op het vlak van macro-economische onevenwichten. België zat toen in de tweede categorie. Er waren onevenwichten maar er werd formeel geen verdere actie geëist. Samenvattend kan worden gesteld dat de EC erkent dat er inspanningen werden geleverd om de concurrentiekracht te verbeteren. Die inspanningen beginnen vruchten af te werpen. De EC blijft echter van oordeel dat de macro-economische onevenwichten die eerder werden vastgesteld op het gebied van de concurrentiekracht nog niet helemaal verdwenen zijn en dat ze verdere beleidsactie en monitoring vereisen.

Er worden verdere maatregelen verwacht om de convergentie van de kostenparameters met de andere landen te bewerkstelligen. Dit gaat over lonen, energie en intermediaire input. Die maatregelen zijn nodig om de concurrentiekracht van de op export gerichte sectoren te verbeteren. Een verschuiving van de belastingdruk naar belastinggrondslagen, andere dan arbeid, kan daarbij een belangrijke rol spelen. Er zijn een aantal opmerkingen vanuit macro-economisch perspectief over de overheidsschuld. De risico's van een hoge overheidsschuld zijn reëel maar worden op de korte termijn getemperd door een aantal factoren zoals bijvoorbeeld de lange maturiteit, de lage financieringskosten, de hoge netto-activa van de huishoudens en dergelijke.

Het rapport van de diensten van de EC wordt voor het eerst in deze vorm vrijgegeven. In voorgaande jaren publiceerde de EC voor die landen waar er potentieel macro-economische onevenwichten werden vastgesteld twee, deels overlappende, rapporten op twee verschillende tijdstippen doorheen het jaar. In maart werd telkens een eerste rapport gepubliceerd dat naging of de potentiële macro-economische onevenwichten er wel degelijk waren en welke risico's ze inhielden. Nadien, bij het aannemen van de landenspecifieke aanbevelingen (LSA), volgde er een tweede analytisch rapport, dat alle beleidsdomeinen behandelde die in het kader van de Europa 2020-strategie worden gecoördineerd. Beide rapporten worden nu samengebracht en eerder in het jaar vrijgegeven. Daarmee worden meerdere doelstellingen nagestreefd. De dialoog met de lidstaten moet op een intensievere, transparantere en meer gestructureerde manier worden gevoerd. De verschillende actoren binnen de lidstaten krijgen zo een analyse-instrument om de interne dialoog te voeren. Het multilateraal overleg wordt verder geïnstitutionaliseerd. Het geeft de andere lidstaten de mogelijkheid om in de Muntunie met elkaar in dialoog te gaan.

Het landenrapport is een lijvig rapport en bestaat uit twee delen. Het eerste deel is de vervolgstudie van het vroegere diepgaande onderzoek. Het tweede luik stipt

een aantal andere structurele problemen aan. De heer Engels maakte een selectie van een aantal onderwerpen die hem belangrijk leken, hetzij omdat ze in het verleden aanleiding gaven tot misverstanden, hetzij omdat er nieuwe ontwikkelingen te signaleren zijn, hetzij omdat het gaat om beleidsdomeinen waar Vlaanderen als regio de meeste instrumenten in handen heeft om aan beleid te doen, hetzij om twee of meerdere van deze redenen tegelijkertijd.

De concurrentiekracht wordt door de EC opgevat als de mate waarin een land of regio erin slaagt om zijn producten of diensten in een mondiale wereldeconomie aan de man te brengen en in ruil voor het ontvangen geld andere producten of diensten kan kopen. Om de evolutie van concurrentiekracht te volgen, wordt beroep gedaan op een aantal macro-indicatoren. Voor België kan voor het saldo van de lopende rekening sinds het midden van de jaren '90 tot 2007 worden vastgesteld dat er een geleidelijke erosie is. Die erosie zet vooral de zwakkere prestatie van de handelsbalans voor goederen, de verwerkende industrie, in de verf. De erosie versnelt vanaf het begin van de jaren 2000 en wordt negatief vanaf 2008. Het saldo op zich vond de EC nooit onrustwekkend, wel de evolutie. De meer recente cijfers zijn bemoedigend. Vanaf 2013 wordt er naar een nieuw evenwicht teruggekeerd. Vanaf 2014 wordt een overschot verwacht. De goederenmarkt is zich aan het herstellen, maar blijft deficitair. Een andere indicator om de exportpositie in te schatten, is het exportaandeel in de wereldmarkten. Ook daar zijn er bemoedigende cijfers vanaf 2013. Op de lange termijn blijft de trend echter dalend. Die evolutie wijst op een macro-economisch onevenwicht dat verdere actie vereist.

De determinanten van concurrentiekracht werden in eerdere rapporten altijd in een breed perspectief gehanteerd. In het rapport worden zowel kosten- als niet-kostengebonden factoren onderzocht. De voornaamste kostenfactoren zijn loonkosten, energiekosten en kosten van diensteninput. De loonkosten zijn hoofdzakelijk een federale aangelegenheid. De diensten hebben een groeiend belang in de Belgische en Vlaamse economie. Die diensten hebben een diepe verwevenheid met de rest. Ze hebben een groeiend aandeel in de export. Het zijn ook belangrijke inputs voor exportbedrijven. In Vlaanderen wordt een aandeel van de diensten nog altijd uit het buitenland betrokken. De toegevoegde waarde ervan is vrij groot. Dit wijst erop dat bepaalde bedrijven van oordeel zijn dat de buitenlandse prijs/kwaliteitverhouding beter is. Het is dus belangrijk die diensten concurrentieel te houden. De arbeidsproductiviteit in een aantal dienstensectoren staat onder druk. De toegangs- en uitoefeningsdrempels voor een aantal specifieke sectoren blijven hoog. De bedrijfsdynamiek blijft daardoor beperkt en er ontstaat een opwaartse druk op de prijzen. De EC is ervan overtuigd dat een aantal van de bestaande regels zijn doel voorbij schiet en zorgt voor onnodige belemmeringen van de dynamiek op die verschillende markten.

De energiekost is belangrijk voor de totale concurrentiekracht. België heeft een energie-intensieve economie. Die kostprijs is van enorm belang. De aardgasprijs voor industriële gebruikers ligt in België lager dan in de buurlanden. Voor de elektriciteitsmarkt is dat anders. Daar is er een daling van de prijs voor ondernemingen, maar de finale prijs is nog altijd hoger dan in de buurlanden. In Vlaanderen is er een dalende trend voor grootverbruikers. Opvallend is dat de stijgende lasten op het gewestelijke niveau de dalende trend van de federale lasten deels heeft gecompenseerd. De gewestelijke lasten gaan over de aankoop van groenestroom- en warmtekrachtkoppelingencertificaten, die samen ongeveer 80 percent van de totale lasten voor de grootste industriële verbruikers vertegenwoordigen. De uitdaging is hier de concurrentiekracht van de industriële bedrijven te verzoenen met de transitie naar een groene economie. Die uitdaging wordt vergroot door de historische kosten van de niet-gedekte certificaten, de kosten van de aanvullende, hernieuwbare capaciteit die moet worden opgebouwd en de leveringszekerheidsproblemen.

De analyse voor de niet-kostengerelateerde factoren is breed. Het zijn belangrijke determinanten van concurrentiekracht. Er zijn andere factoren dan de prijs die een aankoop bepalen. De indicaties zijn hier minder opbeurend. De potentiële groei wordt bepaald door het aantal gewerkte uren, de kapitaalinput en de totale factorproductiviteit. De vaststelling dat het belang van de totale factorproductiviteit afneemt is zeer zorgwekkend. Dat is het geheel van factoren dat voor de langere termijn van belang is. Het is een residuaire grootte waar een aantal factoren in rekening wordt gebracht zoals de kwaliteit van de input van menselijk kapitaal, de positie in de waardeketens, de allocatieve efficiëntie en de innovatiecapaciteit. De innovatiecapaciteit omvat de totale O&O-intensiteit en de systemische interactie tussen de factoren die het innovatiepotentieel bepalen en de efficiëntie van die output. De totale uitgaven van alle actoren (publiek en privaat) zien er goed uit. Er is een stijging tot 2,3 procent in 2013. Als die evolutie zich voortzet, dan lijkt de doelstelling van 3 procent voor België en Vlaanderen in 2020 haalbaar. De O&O-intensiteit is echter vooral geconcentreerd in de biofarmaceutische sector. Zonder die sector dalen de cijfers aanzienlijk. De EC pleitte in het verleden al voor de verbreding van de innovatiebasis in de Belgische industrie. Er is vooruitgang maar er blijft ruimte voor verdere verbreding. Bovendien wordt de toegang tot de overheidssteun nog steeds als complex en tijdrovend beschouwd. De absorptie ervan wordt ontmoedigd voor kleine ondernemingen. België heeft een aanbeveling gekregen om de stimuleringsregelingen verder te stroomlijnen en administratieve belemmeringen weg te nemen. Vlaanderen plant een rationalisering van het huidige landschap en intermediaire structuren. De EC is vanzelfsprekend benieuwd naar verdere verduidelijkingen in dit verband in de Vlaamse bijdrage aan het Nationale Hervormingsprogramma.

In Vlaanderen wijzen de geaggregeerde indicatoren van de arbeidsmarkt op een iets beter dan gemiddelde performantie. Het pijnpunt is de stagnerende werkzaamheidsgraad. Momenteel zit die op 71,9 procent in plaats van de geambieerde 76 procent. Het is verbazend dat die werkzaamheidsgraad zo hoog is, rekening houdend met de prestaties van specifieke groepen op de arbeidsmarkt. De gemiddelde Vlaming werkt in een bepaalde fase van zijn leven heel hard. Er zijn een aantal groepen die uit de boot vallen. Ouderenwerkzaamheid blijft ondermaats. De laaggeschoolde jongeren en migranten worden met instapbarrières geconfronteerd. Er is een samenspel van structurele factoren en specifieke eigenheden. Niet elke specifieke eigenheid viseert een bepaalde groep. Bepaalde groepen cumuleren door de structurele factoren handicaps op de Belgische en Vlaamse arbeidsmarkt.

Er is de hoge belastingdruk op arbeid die effecten heeft op zowel aanbod als vraag. Dit gaat over jobcreatie maar ook over de aanwezigheid van effecten van de financiële drempels voor bepaalde types van gezinnen om tot de arbeidsmarkt toe te treden.

Het Vlaamse onderwijs heeft een algemeen hoog niveau, maar met een aantal aandachtspunten. Er is het probleem van vroegtijdige schoolverlaters. Vlaanderen doet het niet slecht. De cijfers in Brussel zijn echter dramatisch. Nederland toont bovendien aan dat er progressie mogelijk is. Er werd daar massaal geïnvesteerd in de reductie van vroegtijdige schoolverlaters. Er is ongelijkheid in onderwijsuitkomsten. In Vlaanderen slaagt men er niet in die inputongelijkheid in het onderwijs weg te werken. De resultaten zijn minder goed dan de beste presteerders in de EU. Er is achterstand van mensen met een migratieachtergrond. Er wordt gewezen op de gemiddeld lagere scholingsgraad. Dat is een deel van de verklaring. De cijfers tonen echter aan dat zowel bij laag-, midden- als hooggeschoolde migranten in Vlaanderen er lagere werkzaamheidsgraden zijn dan in België. Er zijn verschillende factoren die jobcreatie remmen zoals taalachterstand, het vasthouden van het kostwinnersmodel binnen die gemeenschappen, problemen met de erkenning van diploma's en discriminatie bij aanwerving.

De heer Engels wil ook verwijzen naar een aantal inzichten over potentiële werkgelegenheidsgroei. Hij verwijst daarbij naar cijfers van 2013 die niet in het rapport zijn meegenomen. Ze worden momenteel geüpdatet. Het is de bedoeling inspiratie te geven over waar het grootste groeipotentieel op de arbeidsmarkt ligt. Het is een theoretische oefening. Als de arbeidsmarkt in verschillende doelgroepen wordt verdeeld en er wordt gekeken naar de beste presteerders van elke doelgroep, dan rijst de vraag welke winst er gemaakt kan worden als de prestaties op het niveau van de beste presteerder worden getrokken. Het antwoord op die vraag wordt bepaald door de grootte van de groep op de arbeidsmarkt en de afstand tot de beste presteerders. De geaggregeerde cijfers van België van 2013 tonen aan dat er op bepaalde doelgroepen moet worden ingezet, meer bepaald op ouderen en laaggeschoolden.

Voor het belastingstelsel blijven de gemaakte vaststellingen van kracht. Er is een hoge belastingdruk die onevenwichtig verdeeld is over de verschillende stelsels en die vooral op arbeid ligt. Er zijn hoge tarieven en nauwe grondslagen. Er is sprake van een nichefiscaliteit. Op elk van de stelsels, zowel personenbelasting, vennootschapsbelasting als btw, zijn er regels met ontzettend veel uitzonderingen. Het is niet zo dat elke uitzondering moet sneuvelen. De budgettaire kost van al die uitzonderingen loopt echter enorm op. De Hoge Raad voor Financiën berekende dat die kost oploopt tot 6,8 percent van het bbp. Een fundamentele hervorming die voor elk van die uitzonderingen nakijkt of het doel ervan nog op de meest efficiënte manier wordt bereikt, lijkt zich op te dringen. Vandaar ook de brede aanbeveling om tot een globale fiscale hervorming te komen, inclusief maar niet beperkt tot een taxshift. Er zijn lage milieubelastingen. België scoort daar heel slecht. Het impliciete belastingtarief op energie ligt ver onder het EU-gemiddelde. Vlaanderen kan zijn instrumenten beter inzetten zoals verlaging van lasten op arbeid, maatregelen in de personenbelasting enzovoort. De bedoeling zou zijn om maximale additionaliteit te creëren door zich te richten op die doelgroepen die het verste van de arbeidsmarkt verwijderd zijn. Wanneer wordt gekeken naar mogelijke alternatieve inkomstenbronnen hebben milieubelastingen, de kilometerheffing voor vracht- en personenwagens, en dergelijke een groot potentieel. De studie van het Departement Leefmilieu is een goede inspiratiebron.

De vergroening van de economie is een uitgebreid hoofdstuk. In dit bestek kan enkel de voortgang met betrekking tot emissiedoelstellingen ter sprake worden gebracht. Zonder gebruik van de flexibele mechanismen zal België, volgens de eigen prognoses, de doelstellingen voor 2020 niet waarmaken. Er zal een tekort zijn van elf procentpunten. Dat is een van de grootste resterende inspanningen van al de lidstaten. Er is een gebrek aan politieke overeenstemming tussen het federale en gewestelijke niveau op het gebied van de verdeling van de nodige inspanningen en de opbrengst van de emissierechten. Dat werd al in aanbevelingen als een belangrijk pijnpunt aangehaald en die vaststelling blijft van kracht. Het Vlaamse regeerakkoord vermeldt dat energie-efficiëntie een prioriteit is. Aangezien de opbrengsten uit de veiling van de emissierechten voorlopig niet beschikbaar zijn kan er geen werk worden gemaakt van de aangekondigde maatregelen. Bovendien zal allicht een deel van de opbrengsten van de emissierechten gebruikt worden om de concurrentiekracht van de grootverbruikers te ondersteunen. In het licht hiervan heeft de EC momenteel geen zicht op het ambitieniveau van Vlaanderen inzake emissiereductie.

2. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Minister-president *Geert Bourgeois* zegt dat Vlaanderen ingaat op het Europees Semester en eigen voorstellen doet. Het moet deze oefening aankunnen en gaat hierover rechtstreeks aan de EU rapporteren. De doelstelling van het Europees Semester is dat de lidstaten het economisch en begrotingsbeleid afstemmen op de EU-verplichtingen. Midden april dienen de lidstaten hun hervormingsprogramma's en stabiliteits- en convergentieprogramma's in bij de EU. In mei brengt de EC landenspecifieke aanbevelingen uit en in juni-juli volgen dan nieuwe landenaanbevelingen van de Raad.

Dit is een voorstelling en een debat in grote lijnen over de aanbevelingen, pijnpunten en mogelijke hervormingen. De belangrijkste vaststellingen zijn:

- de macro-economische risico's gelinkt aan het verlies van concurrentievermogen zijn teruggelopen;
- de hoge overheidsschuld, maar met een positieve nettovermogenspositie van de Belgische economie.

De structurele aspecten zijn:

- de onderbenutting van het arbeidspotentieel;
- de hoge fiscale last op arbeid en de smalle belastinggrondslagen;
- congestieproblematiek.

In het Vlaams Hervormingsprogramma zijn de beleidsantwoorden geformuleerd op LSA 2014 en wordt de voortgang van de EU 2020-doelstellingen beschreven.

De Vlaamse reële economische groei bedroeg in 2014 1,5 percent. In 2015 bedraagt die waarschijnlijk 1 percent. De werkloosheidsgraad bedraagt 5,1 percent en is lager dan het Belgische cijfer van 8,5 percent en dat van de EU28 van 10,8 percent. De jeugdwerkloosheidsgraad voor 15 tot 24-jarigen in Vlaanderen is hoog en bedraagt 16,6 percent. België en de EU28 in haar geheel doen het daar nog slechter.

Er is een werkzaamheidsgraad van 71,9 percent in Vlaanderen. Die is hoger dan de Belgische van 67,2 percent en de EU28 van 68,3 percent. De doelstelling van 76 percent in 2020 is nog niet behaald. De heer Engels toonde de problemen aan. De Vlaamse werkzaamheidsgraad van oudere werknemers is lager dan die van de EU28.

Bij de competitiviteit ligt de loonkostenhandicap vrij hoog. Die is tussen 1996 en 2013 opgelopen tot 4,2 percent, maar in 2014 weer teruggelopen. Doel is die nog verder te doen dalen. Het belang van diensten in de uitvoer neemt toe. Het is een belangrijk aandachtspunt voor F.I.T. De EU28 is de belangrijkste exportmarkt maar vermindert ten opzicht van de opkomende handelsblokken. De aanwezigheid op de markten van de opkomende handelsblokken is een belangrijke uitdaging.

De LSA 2014 zijn niet exhaustief opgenomen. Het is een overzicht in grote lijnen.

Bij de eerste LSA over de begroting verwijst de minister-president naar het regeerakkoord dat bepaalt dat er naar een begroting in evenwicht wordt gestreefd. Bij de begrotingsopmaak 2015 werden er voor 1,5 miljard euro maatregelen genomen die in de eerste plaats gericht waren op de werking en efficiëntie van de overheid. In 2015 is er in 100 miljoen euro voorzien voor bijkomende beleidsruimte met de focus op Welzijn, Onderwijs en Mobiliteit. De begrotingscontrole 2015 zal geen gemakkelijke oefening zijn.

Met de zesde staatshervorming is de fiscale bevoegdheid uitgebreid. De lasten op arbeid kunnen worden verminderd. Het doelgroepenbeleid dat in werking treedt op 1 januari 2016 zal vooral gericht zijn op jongeren, laag- en middengeschoolden, 55- en 60-plussers. Doel is consistente RSZ-kortingen te realiseren bovenop de federale loonkostenvermindering. Bij de 55- en 60-plussers wordt zowel ingezet op RSZ-kortingen voor retentie als voor aanwerving. De minister-president hoopt dat naast de taxshift, er op het federale niveau een loonkostenvermindering komt om zo in de komende periode de bijkomende loonkostenhandicap sinds 1996 weg te werken en er mogelijk winst op te boeken. Export is levensbelangrijk.

De ecologische hervorming van de verkeersbelasting is al onder de vorige Vlaamse Regering ingezet met de vergroening van de belasting op inverkeerstelling. Nu moet de vergroening van de jaarlijkse verkeersbelasting worden ingevoerd. Er is een afspraak over de kilometerheffing voor vrachtwagens. De kilometerheffing voor personenwagens ligt moeilijker, omdat Wallonië dat niet ziet zitten.

Er wordt door minister Weyts met het federale niveau over een mobiliteitsbudget onderhandeld. Dat zou het toekennen van een bedrijfswagen moeten vervangen. Er bestaat bij heel wat werkgevers interesse om op een andere manier het woon-werkverkeer te organiseren. Vlaanderen doet investeringen in fietssnelwegen omdat die voor behoorlijke lange afstanden worden gebruikt.

De derde LSA gaat over vergrijzing. Activering is daarbij belangrijk. In Vlaanderen is de activering tot 60 jaar opgetrokken. Het Vlaamse regeerakkoord bepaalt dat er een gefaseerde verdere uitbreiding van de activering komt van werklozen boven de 60 jaar. Dat is in overeenstemming met het federale niveau. De werkzaamheidsgraad van 55 tot 64-jarigen is in Vlaanderen met 47,7 percent laag, maar hoger dan het Belgische cijfer van 42,9 percent. Voor de EU28 bedraagt de werkzaamheidsgraad 50,3 percent en in de OESO is het 56,4 percent.

Voor de arbeidsmarkt is het belangrijk dat het onderwijs verbetert. Er is een grote schoolse achterstand en uitval. Het pijnpunt Brussel werd al aangehaald. Er is ook een probleem van grote schoolse achterstand en uitval bij jongeren van vreemde origine. Er zijn een aantal maatregelen genomen om dit te verhelpen. Er is een taaltest ingevoerd voor iedereen die naar het eerste leerjaar of naar het secundair onderwijs overgaat. Aan de hand van die screening worden zij, die achterstand hebben, bijgewerkt. De oorzaken van taalachterstand zijn complex. Er is bijvoorbeeld een groot verschil tussen jongens en meisjes van allochtone origine. Er is een cultuurprobleem. België scoort hier schandelijk laag, maar minder slecht dan Brussel en Wallonië. Er is een grote verbetering mogelijk.

Bij de afstemming op de arbeidsmarkt zijn wetenschap en techniek een pijnpunt. Wetenschap en techniek wordt nu aan al de kinderen in het vijfde en zesde leerjaar gegeven. Het wordt ook als een apart vak gegeven aan kinderen in de eerste graad van het secundair onderwijs. De conceptnota duaal leren werd ingevoerd. Het STEM-actieplan is in uitvoering en heeft de bedoeling sterk op wetenschap en techniek in te zetten.

Het concurrentievermogen omvat onder meer het energiebeleid. De distributiekosten werden al aangehaald. Er zijn zeer energie-intensieve bedrijven waar het moeilijk is een energiereductie te doen. Er is al veel progressie geboekt. Op Vlaams niveau heeft de VREG de distributienettarieven voor de periode 2015 tot 2016 goedgekeurd met een reflectie van de kosten die nog niet verwerkt waren voor 2008 en 2009. Er is nog een bulk aan groenestroomcertificaten van ongeveer 1,6 miljard euro. In het carbon leakagebeleid wordt er maximaal overgegaan tot compensatieregeling voor de grote industriële verbruikers. Andere landen doen dit ook. Dat is nodig om de concurrentiekracht op peil te houden. Heel de overheid moet ondernemersvriendelijk zijn. De Vlaamse overheid wordt gemoderniseerd

en verkleind. Eén van de fusies is die van het Agentschap Ondernemen met het IWT tot het Agentschap Innoveren en Ondernemen. Er wordt voor een uniek loket gezorgd voor directere lijnen. Onder de noemer 'Radicaal Digitaal' wil de Vlaamse Regering dat al de verrichtingen met de overheid digitaal kunnen gebeuren. Voor de omgevingsvergunning werd dit decretaal uitgewerkt en dat zit nu in de uitvoeringsfase.

In het Vlaams Mitigatieplan 2013-20 dat op 28 juni 2013 werd goedgekeurd is het traject opgenomen om in alle niet-ETS-sectoren broeikasgasuitstoot aanzienlijk terug te dringen. Het Vlaams Klimaatfonds biedt een financieel kader voor een additioneel klimaatbeleid. De beschikbare 20 miljoen euro zijn voornamelijk ingezet op minder energieverbruik in gebouwen, muurisolatie, vervangen van ramen, het versnellen van energiezuinig maken van sociale woningen enzovoort. De gebouwensector kan nog een aanzienlijke bijdrage leveren tot het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Het derde actieplan Energie-efficiëntie bevat een langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpark. De vertrekbasis is het Energierenovatieprogramma 2020 dat geëvalueerd en bijgesteld zal worden met het oog op 2030. Voor het bijna energieneutraal bouwen (renovatie en nieuwbouw) zijn er stimuli. In de vervoerssector moet er een bijdrage gebeuren door een kilometerheffing voor vrachtwagens. Andere maatregelen gaan over het personenvervoer, de knooppunten organiseren, zorgen voor vlottere aansluitingen enzovoort. Er moet naar worden gestreefd om meer goederenvervoer via het water te laten verlopen. In dat opzicht is de aankondiging van de Franse eerste minister, de heer Manuel Valls, dat Frankrijk het kanaal Compiègne-Cambrai gaat aanleggen, belangrijk. In Vlaanderen moeten nog een aantal investeringen gebeuren voor de Seine-Scheldeverbinding. Dit is een zeer belangrijke as voor het hinterland. Er zijn de werken aan het kanaal Gent-Terneuzen en de IJzeren Rijn, waar er voor het eerst in jaren een stap vooruit is gezet. De vijf betrokken actoren gaan in een werkgroep zitten om een studie in te dienen bij de EC om hopelijk tot een TEN-T-project te komen.

Het hoofdstuk van het Vlaams Hervormingsprogramma over de EU2020-doelstellingen geeft de maatregelen weer die bijdragen aan de realisatie van die doelstellingen, maar die niet rechtstreeks een antwoord bieden op de LSA.

Bij werkzaamheid staat Vlaanderen in 2013 op plaats 10 op 28. De doelstelling is 76 percent. Vlaanderen zit op 71,9 percent. Voor 50-plussers zit Vlaanderen op 56,5 percent dat moet 60 percent worden. Voor 55-plussers zit Vlaanderen op 42,9 percent in plaats van de beoogde 50 percent. Er zijn de specifieke ondervertegenwoordigde groepen waarop nog moet worden ingezet in het bijzonder vrouwen, ouderen, laaggeschoolden, mensen van vreemde herkomst, mensen met een handicap.

Bij O&O staat Vlaanderen op plaats 9 op 28. De doelstelling is om 3 percent te halen tegen 2020. Momenteel is het cijfer 2,42 percent waarvan 1,62 percent privaat en 0,8 percent publiek. Er is de laatste jaren een stijging. De score is boven het EU28-gemiddelde maar bereikt de doelstelling nog niet. In 2015 is er een bijkomende investering van 20 miljoen euro. Er wordt veel ingezet op de kennisinstellingen. Voor de innovatiedoelstelling voor de industrie beschikt Vlaanderen over onderzoeksinstellingen van wereldniveau. Er ontstaan heel wat incubatoren en vernieuwing. Voor de maakindustrie werd door de vorige Vlaamse Regering nog een nieuwe incubator gecreëerd. De minister-president is ervan overtuigd dat daar massaal op moet worden ingezet. De desindustrialisering van Vlaanderen kan alleen zo worden gestopt. De kmo's moeten tot innovatie worden gebracht. Meestal halen de grote spelers de programma's binnen. Bij de kmo's kan er nog heel wat winst worden geboekt.

Bij de vroegtijdige schoolverlaters staat Vlaanderen op plaats 9 op 28. Hetzelfde geldt bij de 30-34-jarigen met een diploma hoger onderwijs. Bij de vroegtijdige schoolverlaters wordt er vooruitgang geboekt. Het cijfer van 7,5 percent is een daling, maar is nog vrij ver van de doelstelling van 5,2 percent verwijderd. Bij de 30-34-jarigen is er een daling tot 44,1 percent in vergelijking met 2012 waar het cijfer nog 45,3 percent bedroeg. Het is niet duidelijk of dit een trend is. De doelstelling van 47,8 percent ligt binnen bereik. Er wordt in een eerste fase met niet-bindende toelatingsproeven gestart voor mensen die voor het onderwijs gaan. Dat geldt ook voor de richtingen wetenschap en techniek.

Voor klimaat en energie staat Vlaanderen voor broeikasgasemissies niet-ETS op plaats 17 op 28. Voor finaal energiegebruik niet-ETS is het plaats 15 en voor het primair energiegebruik, aandeel hernieuwbare energie in bruto finaal energiegebruik, bekleedt Vlaanderen plaats 25 op 28. De verdeling van de klimaatfondsen is één van de pijnpunten. De discussie met de andere gewesten raakt niet afgerond. Bij de intra-Belgische lastenverdeling gaat Vlaanderen ervan uit dat het met 64 percent ook een faire return van 60 percent moet hebben. Vlaanderen gaat voor een energiebesparing van minstens 9 percent in 2016 finaal energiegebruik niet-ETS. In 2012 bedroeg de energiebesparing 8,8 percent. De doelstelling van 2016 werd dus bijna bereikt. De finale besparing wordt tegen eind 2016 verwacht.

Het Vlaamse primair energiegebruik vertoont sinds 2006 een dalende tendens met uitzondering van de koude jaren 2010 en 2013. De Vlaamse richtinggevende doelstelling bedraagt voor hernieuwbare energie 10,5 percent in 2020.

Er komen een aantal maatregelen zoals de uitbouw van de infrastructuur voor elektrische voertuigen. Een eerste fase voor de uitrol van oplaadpalen loopt. Het instellen van lage emissiezones wordt de komende maanden verder uitgewerkt met een decreet en uitvoeringsbesluiten. Steden en gemeenten moeten vanaf 2016 met die maatregel aan de slag kunnen gaan. De energie-efficiëntie in ondernemingen moet verder worden gestimuleerd. Voor de energie-intensieve bedrijven is het instrument van energiebeleidsovereenkomsten in 2014 definitief goedgekeurd. De grote ondernemingen zijn verplicht om tegen uiterlijk 1 december 2015 een energieaudit te laten uitvoeren.

Voor de kernindicatoren bij armoede en sociale uitsluiting staat Vlaanderen voor de samengestelde indicator, percentage personen in armoede of sociale uitsluiting, in 2013 op plaats 1 op 28. Voor kinderarmoede staat Vlaanderen op 4 op de 28. De ambitie is om personen in armoede of sociale uitsluiting tussen 2008 en 2020 met 30 percent te verminderen. In 2020 moet in Vlaanderen het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting met 280.000 personen afnemen. Bij kinderarmoede wordt gestreefd naar een halvering tussen 2008 en 2020 van het aantal kinderen dat in armoede leeft. Er zijn nog forse inspanningen nodig. Het Armoededecreet wordt geëvalueerd en geactualiseerd. De armoedetoets wordt verder uitgerold. Het is de bedoeling met de kinderbijslag voor gezinnen met een laag inkomen gezinsgerelateerd een sociale toeslag uit te werken. Deze maatregelen staan niet los van federale maatregelen, maatregelen tot activering, de verhoging van de uitkeringen tot het Europese armoedegrens en dergelijke. De hefbomen hiervoor bevinden zich op de beide beleidsniveaus.

De minister-president concludeert dat Vlaanderen bij de subtop behoort. Op elk van de terreinen moeten er bijkomende inspanningen worden geleverd. Het is daarom belangrijk dat de toetsing met de Europese landenrapportering gebeurt. Vlaanderen blijft rechtstreeks aan de EU rapporteren. Het programma wordt ook nog aan de VESOC-partners voorgelegd. Hopelijk kan de Vlaamse Regering het rapport eind maart 2015 finaliseren. Medio april zou het dan, na samenspraak met het federale niveau en de gewesten, bij de EC worden ingediend.

3. Discussie

De heer *Willem-Frederik Schiltz* is tevreden dat het rapport voor de indiening bij de EC in het Vlaams Parlement kan worden besproken. De uitdagingen die in de toelichtingen werden aangehaald, zijn goed gekend. In de regeerakkoorden zijn er een heel aantal elementen opgenomen die een begin van oplossing bieden. Mobiliteit is één van de struikelblokken. De stringente begrotingsregels bemoeilijken echter een snelle oplossing. Er wordt terecht veel aandacht aan Onderwijs besteed. De inkanteling van een aantal projecten heeft wel een grote impact op de begroting en schuldpositie. Het is bijgevolg moeilijk op de andere terreinen, zoals Innovatie en Energie, nog voldoende budgetten te vinden. Met meer middelen zou er sneller vooruitgang kunnen worden geboekt waardoor de structurele groei sneller zou kunnen worden aangesneden. De stringente begrotingsregels zijn een hindernis om een sterk innoverend groeipad te lanceren. Zijn fractie is daarom eerder voorstander van een boekhoudkundige begrotingsmechaniek waar met afschrijvingen wordt gewerkt in plaats van het volledig inschrijven van de uit te betalen sommen. Vlaanderen heeft daarover een position paper ingediend. Wat is daarvan de stand van zaken? Hij wil ook weten hoe het spanningsveld tussen de bezorgdheid om geen ontsporende begrotingen te hebben en een aantal voorstellen van de vertegenwoordiger van de EC die door de budgettaire toestand onmogelijk dreigen te worden, gepercipieerd wordt. Zijn fractie is geen pleitbezorger om de begrotingsorthodoxie los te laten, maar er is momenteel bijzonder weinig manoeuvreerruimte.

De laatste jaren werden enorme inspanningen geleverd om de asymmetrie van de energieprijzen voor de industrie weg te werken. Op het federale niveau werd een deel van het enorme overheidsbeslag weggewerkt, zoals de heffing op de windmolens. Het is logisch dat er gemakkelijk een energiehandicap ontstaat bij een energie-intensieve industrie. De EC stelt dat België één van de slechtst scorende landen is wat de energieheffing betreft. Als die zou worden ingevoerd, zou de handicap voor de energie-intensieve industrie nog groter zijn indien er niet gelijktijdig voldoende alternatieven aanwezig zijn. Dit kan alleen maar als het Europees begrotingsschema ruimte zou geven om fors in die sector te investeren.

Het rapport kan inspiratie bieden en de Vlaamse Regering aansporen om de geplande inspanningen te intensifiëren.

De heer *Jan Bertels* vindt het positief dat er nog een inbreng door het Vlaams Parlement op het definitieve hervormingsprogramma mogelijk is. Hoe ziet de minister-president de verdere stappen tussen de inbreng van het Vlaams Parlement, de inbreng van de sociale partners en de definitieve versie? Wanneer is de definitieve versie beschikbaar?

Hij is tevreden dat de heer Engels beklemtoonde dat er een evenwicht moet zijn tussen de doelstellingen. In het rapport ligt de klemtoon op het nominaal begrotingsevenwicht. Er rijzen vragen bij het realiseren van een nominaal evenwicht als er argumenten zijn om bijkomende overheidsinvesteringen te doen. Er wordt naar een groeipad Kinderopvang verwezen. Dat is belangrijk om de werkgelegenheidsgraad te kunnen verhogen. Mensen moeten op een behoorlijke manier kunnen ingaan op een jobaanbod.

De minister-president vernoemde bij de doelgroepen uitdrukkelijk de laaggeschoolden. De heer Bertels meende dat die niet in het doelgroepenbeleid waren opgenomen. De theoretische oefening van de EC wijst er duidelijk op dat deze groep niet mag worden vergeten. In het hervormingsprogramma wordt er verwezen naar een lastenverschuivingsscenario. Hij neemt aan dat de suggestie van de EC gaat worden meegenomen.

De EC geeft aan dat er voor klimaat en energie meer inspanningen moeten worden geleverd. Vlaanderen zit hier achteraan het peloton. Er zou bijvoorbeeld sterker kunnen worden ingezet op de energiezuinigheid van schoolgebouwen.

Er zou in het rapport meer aandacht voor de werkzaamheidsgraad van allochtonen moeten zijn. Er moet gekeken worden naar werkbaar werk. Hij wil de minister-president aanmoedigen om de armoedesituatie aan te pakken. Die is niet duurzaam verbeterd. Er is nog een groot verschil met de doelstelling op het gebied van kinderarmoede.

De heer *Matthias Diependaele* wil het antwoord van Europa op de position paper van Vlaanderen kennen. Is daar een bijsturing mogelijk?

De omschrijving dat Vlaanderen zich in de subtop bevindt is correct. De huidige analyse is het resultaat van de voorbije legislaturen. De EC geeft wel een globaal gunstig oordeel over de geplande Vlaamse en federale maatregelen. De uitgestippelde koers moet worden aangehouden. Vlaanderen is nu wel een subtopper, maar de ambitie blijft om tegen het einde van de legislatuur bij de top vijf-regio's van Europa te zijn. Voor sommige doelstellingen staat Vlaanderen goed, zoals voor armoedebestrijding. Het signaal van het evenwicht tussen de doelstellingen is hierbij belangrijk. Dit is een moeilijke oefening, maar de cijfers tonen aan dat Vlaanderen goed bezig is.

Er zijn geen Vlaamse cijfers in het rapport. Bij de handelsbalans wordt ook altijd met een afleiding van de Belgische cijfers gewerkt. Het zou gemakkelijker zijn, mochten er wel Vlaamse cijfers zijn. Bij de handelsbalans is de evolutie van het saldo bemoedigend. Het rapport vermeldt dat er een groot verschil wordt gemaakt door de olie-bevattende industrie. Door het dalen van de olieprijs zou dit kunnen gekeerd zijn. Klopt dat? Gaat het de goede richting uit?

Bij innovatie is de 2,42 percent het hoogste peil ooit. De heer Stevens keek niet alleen naar de input maar ook naar de output. Het is moeilijk om die output te meten. De resultaten van het onderzoek zijn alleen gekend als ze vermarkt zijn. Dat is dus op de lange termijn. Hoe brengt de EC de output van innovatie in kaart? De heer Diependaele meent dat de doelstelling van 3 percent haalbaar is. Het blijft een gigantische uitdaging.

Vlaanderen zit bij de potentiële werkgelegenheidsgroei relatief goed. Het plan van minister Muyters voor het doelgroepenbeleid gaat in de eerste plaats op de ouderen inzetten. Er is daar het meest potentieel. In de tweede plaats is er winst mogelijk bij de laaggeschoolden. In het plan van minister Muyters gaat het om laag- en middengeschoolde jongeren. Er is daar voor middengeschoolde jongeren een minstens even groot probleem om aan werk te raken. Een andere groep zijn de arbeidsgehandicapten. De inspanningen daar zijn niet gericht op het potentieel maar vloeien voort uit correct handelen. Er moet op werkbaar werk worden ingezet. Dat is het volgende onderdeel van het plan van minister Muyters. Dat plan wordt overlegd met de sociale partners. Dat is een kwalitatief luik dat in maart 2015 wordt afgerond.

De spreker concludeert dat Vlaanderen een schouderklopje van de EC krijgt om de ingeslagen weg op zowel Vlaams als federaal niveau te blijven volgen.

De heer *Björn Rzoska* dankt de minister-president omdat hij de moeite neemt om vooraleer met andere actoren te overleggen of het federale document in te dienen bij Europa, de parlementscommissie te raadplegen. Het klopt dat voor bepaalde indicatoren Vlaanderen sterk scoort, maar voor andere bengelt het achteraan het peloton en dreigt het zelfs daaruit weg te zakken. Zo scoort het ondermaats voor hernieuwbare energie, broeikasgasemissies en ook andere milieuindicatoren.

Daarnaast staat er in de landenaanbevelingen van februari een niet mis te verstane reprimande over veilingrechten en het ETS-systeem: "Voorts zal in Vlaanderen waarschijnlijk een groot deel van de middelen uit veilingrechten worden bestemd om de energie-intensieve stijging voor de stijging van de elektriciteitsprijzen te compenseren. Het is daarom onduidelijk hoeveel daadwerkelijk voor klimaatbescherming zal beschikbaar zijn en wanneer. De veilingopbrengsten bedroegen in 2013 bijna 115 miljoen euro, maar het is niet duidelijk welk aandeel daarvan werd of zal besteed worden aan klimaat- en energiedoelstellingen.". Het Vlaams Hervormingsprogramma toont hiervoor weinig ambitie, behalve de link die door de Europese Commissie zelf wordt gemaakt.

De Vlaamse Regering wil dan wel van Vlaanderen een topregio maken, maar dat blijkt niet uit de milieu-indicatoren. De Europese Commissie zegt bijvoorbeeld dat Vlaanderen ondermaats scoort op milieufiscaliteit. Het Vlaams Hervormingsprogramma blijft beperkt tot een studie naar de fiscaliteit, terwijl LNE de mogelijkheden op vlak van milieufiscaliteit al geïnventariseerd heeft. Voor het terugdringen van broeikasgasemissies verwijst de minister vooral naar bestaande plannen: het Klimaatmitigatieplan, het Energie-efficiëntieplan, het Mobiliteitsplan, waarvan niet duidelijk is of ze zullen voldoen om de doelstellingen te halen. De heer Rzoska had verwacht dat het hervormingsprogramma een tandje zou bijsteken op de terreinen waar Vlaanderen zwak scoort, maar het blijft dus bij herhalen wat er al beslist is. Nochtans is de achterstand bekend, want die staat in de presentatie van de minister-president en van de heer Engels. Voor mobiliteit kijkt de regering vooral naar het budget, iets wat vooral federaal bepaald is. Ook dat is ondermaats stelt de heer Rzoska.

Een andere heikele kwestie is de schooluitval. De cijfers gaan de goede kant uit, maar de situatie is nog allesbehalve goed. Heel wat parlementsleden, van meerderheid en oppositie, hebben de bevoegde ministers al gevraagd een tandje bij te steken. De dropouts zijn diegenen die het ook later op de arbeidsmarkt moeilijk hebben. De heer Engels stelt ook vragen bij de focus van onderzoek en ontwikkeling, vooral gericht op de farmaceutische sector. De heer Rzoska was daarnaast helemaal niet gerustgesteld door wat minister Muyters zei over de op til zijnde hervormingen in de ondersteuning van ondernemingen en in het innovatiebeleid ter vergroening van de economie. De minister wil afwachten wat er van onderuit voorgesteld wordt en dan bekijken of hij dat zal steunen met beleid of impulsen. De cijfers van de Europese Commissie bewijzen eens te meer dat de focus van het beleid op duurzaamheid en groen moet komen te liggen. Ook meerderheidsparlementsleden denken er trouwens zo over.

Kortom, de cijfers bevatten weinig nieuws, maar het hervormingsprogramma is ondermaats. In het discours van de heer Schiltz over begrotingsevenwicht met tal van termen als discipline, orthodoxie ontwaart de heer Rzoska dat het nominale begrotingsevenwicht hét streefdoel van de regering blijft.

De heer *John Crombez* ziet in de discrepantie tussen problemen en oplossing een potentieel risico. In armoede en innovatie zijn er inderdaad positieve tendensen, maar de cijfers dateren respectievelijk van 2013 en 2012. Wat de Gezinsbond en Zorgnet de parlementsleden lieten weten is in deze tekenend.

Europa zegt nu dat de schuld moeilijk afneemt door het gebrek aan inflatie of de te beperkte nominale groei, waardoor het evenwicht niet mechanisch toegepast wordt. Moet het nominale evenwicht nu puur mechanisch toegepast worden? Vertraagt dat op zich de economie ook niet? Werkgevers en werknemers hebben al in het parlement gepleit voor productieve investeringen en ook de fractie van de heer Schiltz lijkt nu als laatste in die richting te schuiven. Nochtans worden de competitiviteitsmiddelen voor de werkgevers geschrapt. Er is iets te zeggen voor

de vereenvoudiging van de doelgroepen laaggeschoolden, maar de voorgestelde indeling lijkt de spreker fout.

De presentaties focussen op de impact op externe groeifactoren. Hoe sterk is echter de impact op interne groeifactoren, zeker op de interne vraag? De Europese Commissie heeft berekend dat de toegevoegde waarde van de Belgische kmo's het tweede sterkst gestegen is, wat louter het gevolg is van de productiviteitsstijging ondanks de bankencrisis. Het is normaal dat het vertaald wordt in loon. De analyse over het residu van de totale factorproductiviteit bewijst dat de toekomstige potentiële groei onder druk staat. Het bevreedt hem dan ook dat Europa wil dat de loonmechanismen aangepast worden. Europa acht de hoogtechnologische maakproductie en kennisintensieve sectoren belangrijk. Vlaanderen scoort voornamelijk voor onderzoek en ontwikkeling door de biofarmasector. Is het, in een land waar de kmo's al bij de productiefste horen, niet beter op innovatiediversificatie in te zetten? Terzijde vraagt hij aan de minister-president of de verbreding van het Schipdonkkanaal terug op de agenda staat.

Hoewel de uitdagingen al langer bekend zijn acht minister-president *Geert Bourgeois* het belangrijk de oefening vanuit Vlaams oogpunt te doen, alleen al omdat het de Vlaamse positie bepaalt en duidelijk maakt wat er te doen valt. Dat de afschrijvingen van investeringen mogelijk moeten zijn, zegt de minister-president al enkele jaren. Voorheen leverde hem dat verdachtmakingen op de last te willen doorschuiven. Het ESR-boekhoudsysteem remt de noodzakelijke investeringen immers af. De Vlaamse standpuntnota is klaar, aan de Belgische wordt gewerkt zodat er bij Ecofin één standpunt kan ingediend worden tegen de zomer. Het Vlaamse standpunt is ook gedeponneerd bij Europa en de minister-president voert het aan bij bilaterale contacten.

Vlaanderen vraagt in de nota dat de investeringsclausule van het Stabiliteitspact van toepassing wordt op de volledige Eurozone. Het Junckerplan bevat enkele criteria daarvoor en Vlaanderen voldoet niet aan het eerste, met name dat er negatieve groei moet zijn of een cijfer dat minstens 1,5 percent lager is dan het groeipotentieel. Nederland, Frankrijk en Luxemburg voldoen daar bizar genoeg wel aan. In de volledige Eurozone kan elke economie, ook de Vlaamse, investeringen gebruiken.

De minister-president wil het nu niet in detail hebben over het begrotingsevenwicht, maar ontkent dat de Vlaamse Regering een mechanische discussie voert. Wat de discussie nominaal versus kasevenwicht betreft, benadrukt hij dat wat in het Vlaams Hervormingsprogramma staat, conform het regeerakkoord is. Dat gaat uit van een nominaal evenwicht. De oefening wordt moeilijk, zeker omdat de minister-president wil blijven investeren. De regering werkt nu aan de begrotingscontrole en probeert daarbij alle verzuchtingen in evenwicht te brengen.

Voor energie is het streefdoel een verlaging van 14 percent ETS en niet-ETS, wat in België met zeer energie-intensieve bedrijven een zware dobber is. De chemische sector heeft al grote inspanningen geleverd en is top van de wereld inzake energie-efficiëntie, maar botst ook op grenzen. Daarom moet er sterk ingezet worden op minder verbruik van energie, in de gebouwen bijvoorbeeld.

Voor premies zijn er drie doelgroepen afgebakend: mensen met een handicap, 55-plussers en 60-plussers en de laag- en middengeschoolde jongeren tot 25. Alle laaggeschoolden beogen, zou de focus te ruim maken en de subsidiebedragen te laag. Nu kan een aanwerving van een laaggeschoolde jongere gesteund worden in het eerste jaar met maximum 1150 euro, in het tweede jaar met maximum 1000 euro en in het derde jaar met maximum 400 euro per kwartaal. Voor 55-plussers, bij retentie, groeit dat bedrag tot 600 euro per kwartaal. Bij retentie vanaf 60 jaar tot 1150 euro per kwartaal, degressief bij aanwervingen van 55 tot 59 jaar

van maximum 1150, afdalend tot 600 euro en boven de 60 jaar van 1500 euro per kwartaal, afdalend tot 1150 euro per kwartaal. Bedragen die het verschil maken, zijn maar mogelijk omdat de dertig doelgroepen gereduceerd worden.

Niet alleen de schoolgebouwen, maar ook andere gebouwen waaronder privaatwoningen, kunnen nog heel wat beter op energievlak. Dat is precies de reden waarom er premies zijn.

Mensen van vreemde origine blijven een pijnpunt in de cijfers. Dat heeft deels te maken met de instroom, ook ten gevolge van het migratiebeleid en de gezinshereniging zijn er heel wat ongeschoolden in Vlaanderen bijgekomen, 11 percent is zelfs analfabeet. Het kan beter, maar in Vlaanderen zijn 90 percent van de asielzoekers aan het werk, terwijl de cijfers in Brussel en Wallonië bedroevend laag zijn. De goede resultaten zijn het gevolg van het (verplichte) inburgeringsbeleid, dat in tegenstelling tot wat sommigen zeggen, net kansen geeft en mensen sterk maakt. Ter illustratie van dat beleid haalt de minister-president de succesvolle initiatieven van VDAB en Onderwijs aan.

Werkbaar werk is een gedeelde verantwoordelijkheid. De overheid moedigt langer werken aan, maar ondernemingen moeten ervoor zorgen dat het werk ook voor zestigplussers haalbaar blijft. De cijfers over de kinderarmoede bewijzen dan weer dat er nog bijkomende inspanningen nodig zijn.

Met de heer Diependaele is hij het eens dat de beoordeling van de Europese Commissie bewijst dat er goede maatregelen genomen zijn, zowel federaal als Vlaams. Toch zijn er nog zware doelstellingen te halen. Zo moet België tegen 2018 een begrotingsevenwicht hebben en tegelijk een boost geven aan de economie. Ook de minister-president wil graag Vlaamse cijfers, en kaart dat ook steeds aan bij de OESO. Al te veel focussen internationale rankings op input, de keuzes, het rendement van de overheid blijkt echter in de output en dat niet alleen voor innovatie. Vlaanderen gaat bijvoorbeeld voor veralgemeend kleuteronderwijs, Nederland niet, dat geeft andere resultaten.

De heer Rzoska belicht volgens de minister-president, het rapport selectief en heeft het voornamelijk over energie. Vooraleer de middelen uit het Klimaatfonds kunnen worden aangewend is er een intra-Belgisch akkoord nodig. De heer Bourgeois behandelde wel degelijk de Vlaamse aspecten van de milieufiscaliteit, de vergroening en het LNE-rapport door het te hebben over de BIV, de ontwikkelingen van de verkeersbelastingen, de kilometerheffing voor vrachtwagens en de kilometerheffing voor personenauto's, waarover geen akkoord met de andere overheden mogelijk is. De andere aspecten zijn federaal.

Vlaanderen zit algemeen gezien helemaal niet achteraan het peloton, wat niet betekent dat het geen ambitie moet betonen. De ministers van Werk en Onderwijs moeten wel degelijk maatregelen nemen om de schooluitval tegen te gaan. Wat innovatiefocus betreft, zegt de minister-president dat er op de terreinen van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie veel incubatoren zijn. Het gonst daar van de bedrijvigheid met doctorandi en post-doctorandi van over heel de wereld. Het klopt dat bedrijven vaak overgenomen worden door Duitse en Amerikaanse farmareuzen, maar ze blijven wel in Vlaanderen gevestigd.

De productiviteit van de kmo's staat buiten kijf. In Vlaanderen bedient één operator twee machines waar er in Zuid-Engeland twee operatoren per machine voor nodig zijn. Productiviteit kent zijn grenzen. Zo valt in een bedrijf waar een vrachtwagen door geavanceerde geautomatiseerde systemen op drie minuten geladen is, geen tijd meer te winnen. De andere factor van competitiviteit is de loonkost, ontegensprekelijk een handicap voor Vlaanderen dat leeft van export. Daar wordt

nu op ingegrepen met federale en Vlaamse maatregelen. De minister-president hoopt dat de taxshift daar nog een schepje bovenop doet.

Voor de heer *Steven Engels* getuigen de vele vragen en opmerkingen van een grote interesse in de Europese beleidsaanbevelingen. De huidige Europese Commissie kan er moeilijk van beschuldigd worden dat ze het belang van investeringen om de economie aan te zwengelen, onderschat. In de jaarlijkse groeianalyse is sprake van een 'virtuous triangle' waarbij investeringen, fiscale responsabilisering of consolidatie en structurele hervormingen samengaan.

De spreker kan niet vooruitlopen op hoe de Europese Commissie zal reageren op de Vlaamse standpuntnota, maar wil wel de verwarring tussen het politiek-economische en het boekhoudkundige uitklaren. Het is Eurostat dat, onafhankelijk van de Europese Commissie, de boekhoudkundige regels vastlegt en toepast. Volgens die regels, dienen investeringen in de begroting te worden geboekt op het moment dat de begroting wordt bezwaard. Dat hoeft niet noodzakelijk samen te vallen met het moment waarop de betaling gebeurt. Van zodra vaststaat dat de betaling zal gebeuren is de begroting bezwaard en dient de te betalen som te worden geboekt. Vanuit dit perspectief heeft Eurostat in oktober 2014 enkele projecten, geval per geval, herbekeken. Ze stelde vast dat bepaalde voorwaardelijke betalingen eigenlijk al vastlagen waardoor de sommen waartoe men zich voor de toekomst had verbonden nu al op de begroting dienden te komen. Dat is de zogenaamde herclassificatie van Eurostat. Het klopt dus niet dat Europa, de Europese Commissie of Eurostat, in de regel lidstaten verplichten om alle investeringen in één jaar op te nemen: het gaat er over wanneer de verplichting tot betaling ontstaat.

Naast dat boekhoudkundige verhaal is er het politiek-economische debat. In haar communicatie van januari en in de beslissingen van 27 februari 2015 over België, Italië, Frankrijk en Finland heeft de Europese Commissie aangetoond dat ze op een doordachte manier wil omgaan met wat de cijfers die door Eurostat worden aangeleverd, vertellen. Het is dus niet zo dat de Europese Commissie automatisch procedures initieert telkens wanneer de cijfers de ene of de andere waarde overschrijden. Anderzijds is de Europese Commissie natuurlijk wel gebonden aan het verdrag waar ze de hoeder van is. Daarin staan nominale normen, 3 percent bijvoorbeeld. België benadert die norm nu al, en elke overschrijding ervan geeft aanleiding tot een artikel 126-rapport zoals het rapport dat op 27 februari werd aangenomen. Die nominale norm wijzigen zou een verdragswijziging vergen.

In haar mededeling van januari over flexibiliteit, stabiliteit en groei heeft de Europese Commissie de weg getoond om ruimte te creëren, namelijk via structurele hervormingen. Zo bijvoorbeeld kan een pensioenhervorming die de publieke financiën op lange termijn minder bezwaard, resulteren in een lagere langetermijndoelstelling, wat ruimte voor investeringen creëert. Wat betreft het inroepen van de investeringsclausule waarnaar wordt gerefereerd in de communicatie van januari 2015, kan de heer Engels enkel vaststellen dat België niet voldoet aan het eerste criterium om die clausule te kunnen inroepen. Of hier nog ruimte is voor onderhandeling op het politieke niveau kan hij niet inschatten.

Het rapport wijst in het kader van de Belgische energieproblematiek op een trilemma waarbij klimaat-, concurrentiekracht- en budgettaire objectieven met elkaar moeten worden verzoend. Bovendien wordt dit trilemma doorkruist door een dilemma. Een euro gespendeerd aan de grootverbruikers, kan immers niet besteed worden aan lagere distributietarieven voor particulieren en kmo's. Een trilemma kent geen uitweg, wel een evenwicht dat voortvloeit uit politieke prioriteiten. Het rapport reikt wel enkele denksporen aan, die de spanning tussen de verschillende doelstellingen kunnen verzachten, vooreerst energie-efficiëntie. Omdat de fondsen bevroren zijn door het uitblijven van een politiek akkoord tussen de regio's onderling en tussen gewesten en de Federale Regering, kan met bepaalde aspecten

daarvan geen vaart worden gemaakt. Een tweede mogelijke remediërende factor is interconnectie. Daartoe moet Europa een energie-unie bewerkstelligen.

De Europese Commissie onderzoekt inderdaad ook outputindicatoren. Voor innovatie wordt niet alleen gekeken naar de O&O-intensiteit (dat wil zeggen de financiële input), maar ook naar de systemische interactie tussen de factoren die innovatiepotentieel bepalen en naar de outputefficiëntie. De factoren die het innovatiepotentieel bepalen zijn onder meer menselijk kapitaal, wetenschappelijke output, valorisatie van het onderzoek, introductie van nieuwe producten en diensten. Voor Vlaanderen en België is de figuur rond, wat wijst op een goed uitgebouwd innovatiesysteem. Sterke punten zijn hoger onderwijs, wetenschappelijke publicaties en internationale openheid. Een van de factoren om dat te meten is bijvoorbeeld het aantal buitenlandse doctoraatsstudenten. Een zwak punt is de instroom in STEM-richtingen, wat het innovatiepotentieel van de economie bezwaart. Op vraag van de Raad heeft de Europese Commissie vorig jaar voor het eerst een outputindicator berekend, met heel wat deelindicatoren: patentaanvragen per miljard bbp, tewerkstellingsplaatsen in kennisintensieve sectoren, het aandeel van de snelgroeiende bedrijven, de handel in medium- en hightechdiensten en -producten. Vlaanderen scoort daar gemiddeld ten opzichte van de EU-28, wat niet goed genoeg is. Zwakke punten zijn de handel in medium- en hightech. De Vlaamse economie beperkt zich te veel tot het maken van halffabrikaten en zou meer waarde aan de grondstoffen moeten toevoegen vooraleer ze door te verkopen. Ook het aandeel snelgroeiende bedrijven haalt de gemiddelde score naar beneden.

Het Europese rapport werd afgesloten voor de discussie over de Vlaamse doelgroepmaatregelen beslecht was. Het regeerakkoord stelde voor de doelgroepen te beperken tot jongeren, ouderen en mensen met een arbeidshandicap. Die beperkte tekst leek de Europese Commissie, die altijd gepleit heeft voor vereenvoudiging gezien de beperkte budgetten, zinvol, maar het ontbrak haar aan details om een standpunt te kunnen innemen. De cijfers die daarnet werden getoond zouden een inspiratiebron kunnen zijn, mits er oog is voor twee kanttekeningen: het zijn oude cijfers van 2013 en het zijn Belgische cijfers. Om na te gaan of de definiëring van de doelgroep zinvol is, moeten er recente Vlaamse cijfers bekeken worden.

De slagkracht van het doelgroepenbeleid hangt van een aantal factoren af. De grootte van het budget is er één van. Wat dat betreft, neemt de Europese Commissie er akte van dat het budget van 125 miljoen euro dat Vlaanderen had vrijgemaakt voor doelgroepenbeleid in het kader van het competitiviteitspact er toch niet is gekomen. De efficiëntie van de ingezette middelen is vanzelfsprekend een tweede factor, maar er zijn ook andere overwegingen. Eén daarvan heeft de commissie vorig jaar vrij expliciet gemaakt, anticiperend op de regionalisering van het doelgroepenbeleid. Enerzijds stelden de diensten van de Commissie toen dat ze die regionalisering een positieve zaak vonden gezien de grote verschillen tussen de regionale arbeidsmarkten. De noden zijn in elk van de regio's verschillend en het is dan ook wenselijk dat de middelen verschillend kunnen worden ingezet. Anderzijds waarschuwde de Europese Commissie er meteen ook voor dat een ongecoördineerd doelgroepenbeleid de lage arbeidsmobiliteit tussen de regio's mogelijk nog verder zou belemmeren. Arbeidsmobiliteit is in België altijd al een probleem geweest. De laatste cijfers wijzen op positieve tendensen maar het zou uiterst jammer zijn mochten die tendensen nu opnieuw de andere richting uitgaan omwille van een gebrek aan coördinatie met betrekking tot het doelgroepenbeleid.

De bevoegde directoraten-generaal van de Europese Commissie wezen in het verleden op een smalle innovatiebasis, beperkt tot enkele sectoren. Ze laten nu weten dat de verbreding is ingezet, maar wijzen er ook op dat dit verder moet worden aangemoedigd.

De heer *John Crombez* zegt dat het Vlaams Parlement zich zal moeten buigen over de doelgroepbepaling van de Vlaamse Regering die de laaggeschoolden als groep schrappt. Het verschil tussen laag- en middengeschoolde jongeren is groter dan tussen midden- en hooggeschoolde jongeren. Toch worden laag- en middengeschoolde jongeren één nieuwe doelgroep. Het Europese advies dat de objectieven duidelijk schetst, vormt daar zeker een factor in de discussie.

Dat Eurostat en de Europese Commissie een lidstaat verplichten een uitgave in de begroting in te schrijven op het moment waarop de betalingsverplichting ontstaat, betekent volgens de heer Engels niet dat het volledige te investeren bedrag altijd in één enkel jaar in de begroting moet worden opgenomen. Als de verplichting zich uitspreidt over meerdere jaren, dient de investering over meerdere jaren gespreid te worden geboekt. Die uitspraak verheugt de heer *John Crombez* ten zeerste.

De heer *Matthias Diependaele* acht die laatste opmerking weinig zinvol. De heer Engels had het immers over de begrotingsregels van ESR maar die staan niet alleen. De sixpack, twopack en dergelijke nopen de lidstaten wel om het volledige bedrag op één jaar te boeken.

Naast de premies voor de drie doelgroepen, is er nog een tweede deel van het doelgroepenbeleid. Oudere laaggeschoolden vallen onder de langdurig werklozen. De ervaring leert dat een premie voor hen onvoldoende helpt. Begeleiding bij sollicitatie, het aanleren van arbeidsattitude, bijscholing zijn wel relevant. Dat onderdeel wordt momenteel uitgewerkt in overleg met de sociale partners en zal eind maart klaar zijn.

Naast technologische grenzen aan de productiviteit zijn er ook grenzen aan de productiviteit van werknemers. Dat maakt het noodzakelijk in te grijpen in de loonkost. Continental dat ABS-remsystemen laat maken door robots, heeft lijnen getrokken tussen de verschillende punten waar de werknemers die de robots bedienen, langs moeten lopen om seconden uit te sparen. Productiviteitswinst is dus niet meer mogelijk. Daar moet de loonkost wijzigen en daarmee is er te lang gewacht. De heer Crombez geeft toe dat de productiviteit haar grenzen bereikt heeft, maar hij geeft, volgens de spreker, jammer genoeg niet toe dat de loonkost nu moet worden aangepakt.

De biofarmasector neemt het grootste deel van de 2,42 percent innovatie voor zijn rekening. Dat maakt de Vlaamse innovatie inderdaad kwetsbaar. De heer Diependaele vraagt of die sectoren weinig toegevoegde waarde geven. Het is een goede zaak dat ze hier produceren, wat Vlaanderen twee keer laat winnen: op innovatie en op productiviteit. Innovatie op terreinen als mijnontginning geeft in Vlaanderen geen economische winst wegens geen mijnen.

De heer *Steven Engels* bedoelde gewoon dat de innovatiecijfers goed zijn, maar de spreiding over de sectoren problematisch. Zonder de biofarmasector zakt het cijfer drastisch. Het is inderdaad goed dat die bedrijven hier investeren. De concentratie maakt Vlaanderen kwetsbaar, meer spreiding in innovatie en absorptiecapaciteit is nodig, alsook het betrekken van de kmo's in innovatie. Dat is de geest van de aanbeveling die zei te zorgen voor lagere barrières.

Minister-president *Geert Bourgeois* bevestigt dat het doelgroepenbeleid nog niet volledig is. De sociale partners buigen zich nu over een advies. Komen zij er niet uit, dan zal de regering de knoop moeten doorhakken.

De heer Engels zei dat de bedragen geboekt moeten worden naarmate ze de begroting bezwaren, wat niet noodzakelijk betekent dat ze moeten geboekt worden op het moment van betaling of dat ze telkens in één enkel boekjaar in de begroting moeten worden opgenomen. Indien het gaat over een werk dat over meerdere

jaren loopt en waar de betalingsverplichting ontstaat naarmate de werken vorderen, kan ook de opname van de verplichting in de begroting over meerdere jaren worden gespreid, onafhankelijk van het eigenlijke moment van de betaling. Niet alles wat ingekanteld wordt, wordt in één jaar ingekanteld, maar naarmate de begroting erdoor bezwaard wordt. Dat zijn de regels van Eurostat waartegen Vlaanderen fundamentele bezwaren heeft.

Meer mensen aan het werk krijgen, betekent de desindustrialisering tegengaan. Meer productiviteit, lagere loonkosten en innovatie zijn de middelen daartoe. Onderzoekscentra, voldoende hooggekwalficeerde mensen zijn voorwaarden voor de omslag.

De heer *Jan Bertels* vraagt om naast de methodologische nota over DBFM ook over de nota van de Vlaamse Regering over de alternatieve financieringswijzen en pps te kunnen beschikken voor de begrotingsdiscussie.

De heer *Willem-Frederik Schiltz* leest in het rapport dat de blokkering van de inkomsten uit ETS ook een rem vormen op de transitie naar een groene economie. Met de energieconferentie van Parijs in het vooruitzicht kan het zeker geen kwaad om een goede beurt te maken op het Europese forum om concurrentiekracht en aantrekkelijkheid te verhogen. Heeft de minister-president zicht op de voortgang in dat dossier?

Minister-president *Geert Bourgeois* denkt dat minister Schauvliege alles doet om het dossier te deblokken. In de vorige regeerperiode is dat niet gelukt, daarom moeten de discussies opnieuw gevoerd worden. Brussel is nu woordvoerder. Vlaanderen is redelijk en wil niet het onderste uit de kan halen, maar de resultaten moeten de toets kunnen doorstaan.

Jan HOFKENS,
voorzitter

Jan BERTELS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AMR	Alert Mechanism Report
bbp	bruto binnenlands product
BIV	belasting op de inverkeerstelling
DBFM	Design Build Finance Maintain
EC	Europese Commissie
Ecofin	Raad van Ministers van Economische Zaken en Financiën (van de Europese Unie)
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
EU28	Europese Unie 28 lidstaten
Eurostat	statistical office of the European Union
F.I.T.	Flanders Investment & Trade (Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo's	kleine en middelgrote ondernemingen
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
LSA	landenspecifieke aanbevelingen
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
O&O	onderzoek en ontwikkeling
pps	publiek-private samenwerking
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
TEN-T	Trans-Europees Netwerk voor Transport
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt